

Xavier LABORDA GIL

Departament de Lingüística de la Universitat de Barcelona

The abstract can be found at the end of the article.
Resumen al final del artículo.

1. SITUACIONS COMUNICATIVES A INTERNET¹

La xarxa telemàtica d'Internet és un àmbit molt creatiu pel que fa a les situacions i modalitats comunicatives. Aquest efecte tan poderosament renovador està a prova de modes i de judicis superficials. Distingim com a noves situacions comunicatives el correu electrònic, les pàgines web, els entorns de joc en xarxa i els grups de conversa (Crystal, 2002). A aquestes quatre modalitats s'haurà d'afegir potser força aviat la comunicació simultània de veu i imatge, la qual cosa depèn dels avenços tècnics, ja que la seva utilitat resulta evident.

Les modalitats esmentades aporten i desenvolupen unes característiques discursives específiques. No són simplement una variació d'altres gèneres, sinó que exploren i apliquen recursos d'acord amb els propòsits dels interlocutors, les experiències assolides en aquests entorns i les possibilitats tècniques del sistema telemàtic.

El correu electrònic és la modalitat que acull el major nombre d'interaccions, atès que supera el setanta per cent de les comunicacions que es produeixen a la xarxa. En aquest gènere s'ha observat la producció d'una modalitat discursiva que participa de trets de l'oralitat i de l'escriptura, i que ha estat designada com a *ciberparla*. La ciberparla combina formalitat

1. Aquest treball és una contribució que forma part del projecte de recerca BFF2002-01323, que tracta de «les representacions, els comportaments i els capitals lingüístics». El projecte ha estat finançat pel Ministeri de Ciència i Tecnologia, dins el marc del Pla nacional d'investigació científica 2000-2003.

i informalitat expressives, escurça o suprimeix fórmules de cortesia i paràgrafs de salutació, experimenta lúdicament amb l'ortografia i els signes complementaris, i en ocasions s'atorga un paper rellevant a l'expressió de l'afectivitat. Són altres característiques del correu la immediatesa de la transmissió i l'ínfim cost, la facilitat per incloure en la tramesa text, imatge, so i vincles amb pàgines web i la possibilitat de remetre amb una sola acció un missatge a un nombre gran de destinataris. El grup de notícies és una modalitat unidireccional de correu, que consisteix en la recepció d'informacions que envia als corresponents subscriptors un productor de notícies com, per exemple, un institut de recerca, un servei de l'Administració pública o una empresa.²

Per la seva banda, les pàgines web componen una densa, irregular, desordenada i sorprenent biblioteca a la xarxa mundial. En el món, més de cent milions de servidors telemàtics ofereixen informacions als usuaris de la xarxa, amb uns dos mil milions de pàgines o llocs d'Internet. L'element de relació entre aquest món documental és l'hipervincle o l'enllaç entre les parts d'un document o entre diferents documents. Els cercadors són utilitats informàtiques que permeten localitzar informació a partir de termes clau de cerca. Als resultats de la cerca, el buscador ofereix una llista d'hipervincles amb els documents que en algun aspecte responen a la petició. Els robots de cerca operen en virtut d'algoritmes o procediments d'identificació formal i sintàctica; aquest és un recurs eficient des del punt de vista quantitatiu que resol la manca d'estructuració jeràrquica i semàntica del material de la xarxa. Una modalitat consolidada de web és el diari personal o *weblog*, on l'autor informa de les seves activitats amb text i altra documentació multimèdia.³

Els jocs en xarxa creen simulacions de móns i situacions que poden atreure l'interès i la complicitat de jugadors de qualsevol indret connectats volgudament o per atzar a una mateixa partida. Les eleccions de sobrenoms i d'altres opcions de joc són manifestacions comunicatives d'un món aliè al temps i a l'entorn personal, normalment ambientat en penombra a

2. L'abast mediàtic del grup de notícies és extraordinari si es considera la relació entre recursos esmerçats i efectes comunicatius. Per exemple, la «Circular informativa Adolf taller d'art», que es distribueix d'aquesta manera, arriba a 15.000 bústies electròniques, en versió catalana, castellana i anglesa (<ADOLF@ADOLF-art.com>).

Vegeu comentaris sobre aspectes de registre i d'eloqüència a X. LABORDA, «Estilo y cortesía en el correo electrónico», *Tonos Digital* <www.tonosdigital.com> núm. 6, (setembre 2003).

3. Dues adreces de diaris personals de múltiples autors són <www.blogalia.com> i <www.bitacora.net>.

les cibersales especialitzades. Algunes pàgines web de caràcter comercial o institucional inclouen com a reclam jocs d'acord amb les característiques dels visitants.

Finalment, les discussions en grup o fòrums aporten una rica organització en submodalitats comunicatives, com ara llistes de distribució i *xats*. Els *xats* o converses posen en contacte de manera síncrona o immediata els interlocutors, mentre que les llistes de distribució permeten una relació asíncrona o diferida dels membres inscrits. Els *xats* destaquen per la seva expressió mitjançant la ciberparla, a la qual ens hem referit al paràgraf sobre el correu electrònic. Un aspecte de la ciberparla és l'ús d'emoticones. Les emoticones són composicions gràfiques (parèntesi, barra, guió, dos punts, etc.) que representen emocions i actituds i que supleixen els signes de comunicació no verbal que el canal escrit no reflecteix. A la comunicació asíncrona, és a dir, la de fòrums o llistes de distribució, l'estil s'ajusta a les característiques dels corresponents, tot i que l'expressió tendeix més als formalismes de l'escriptura.

FIGURA 1. CARACTERÍSTIQUES I EXEMPLIFICACIÓ DE LES SITUACIONS COMUNICATIVES A INTERNET

<i>Situacions comunicatives</i>	<i>Característiques expressives</i>	<i>Exemple de modalitats</i>
<i>Correu o e-mail</i>	Ciberparla, missatges multimèdia	Grup de notícies
<i>Pàgines web</i>	Hipervincle, cercador, identificació sintàctica de la informació	Diari personal o <i>weblog</i>
<i>Jocs en xarxa</i>	Simulació de móns i situacions	Jocs complementaris de pàgines web
<i>Discussió de grup</i>	Ciberparla, emoticones	Fòrum o llista de distribució

Els fòrums o llistes de distribució tenen les seves particularitats expressives i simbòliques, de les quals tractem en aquest article. Hi ha aspectes de cortesia que és convenient observar per tal de manifestar respecte vers l'altre i per promoure un ambient adient per a la relació. Alhora, el registre i l'estil apropiats asseguren la intel·ligibilitat dels missatges o, si s'escau, filtren els interlocutors naturals i mantenen l'interès de la conversa. Aquestes bones maneres o *netiquette* ultrapassen el camp de la correcció formal dels missatges, ja que van lligades a tres factors bàsics de la comunicació a Internet:

- a) la correcció i la pulcritud en l'expressió, la qual cosa implica el domini del gènere discursiu, el registre i les convencions tipogràfiques;
- b) l'ètica lingüística, que abasta uns principis de cortesia i de respecte en les intervencions i en els seus continguts;
- c) les obligacions legals que regulen l'ús dels recursos telemàtics i les activitats d'informació i publicació.

A continuació considerem el primer aspecte (*a*), el de la llengua, per tal de presentar els trets dels gèneres de la conversa i del debat, i les seves normes de correcció expressiva. Aquest panorama teòric és convenient per a la interpretació de les clàusules de moderació dels fòrums virtuals, que afecta els aspectes següents (*b*, *c*) de l'exposició, relatius a l'ètica lingüística i les obligacions legals dels participants. Una part pràctica complementa l'estudi. Consisteix en la recopilació i el comentari de mostres de missatges d'un fòrum de discussió que tracten sobre les bones maneres i les infraccions discursives dels contertulians.

2. LA LLENGUA DELS FÒRUMS VIRTUALS

Els grups de conversa i els fòrums de discussió connecten els ordinadors o les adreces de correu dels usuaris i permeten la comunicació immediata o diferida.⁴ La comunicació immediata o síncrona consisteix en la participació d'uns usuaris telemàtics en un canal de *xat*. Aquests interlocutors intervenen en temps real, llegeixen els missatges que envien els altres i a continuació responen i interactuen mitjançant el teclat de l'ordinador. Els canals de conversa estableixen uns elements tècnics específics per a la comunicació. L'usuari escriu la informació que vol transmetre a la finestra o *buffer* del camp corresponent: nom o pseudònim, missatges de cada torn de paraula.

La comunicació diferida o asíncrona rep el nom de fòrum. Les intervencions dels usuaris queden emmagatzemades a la memòria del servidor, que transmet regularment els missatges rebuts a la bústia de correu de les persones inscrites. En aquesta modalitat les intervencions tenen unes característiques més properes a la tertúlia o a la intervenció parlamentària. Si en el *xat* l'oralitat informal és convenient per a la fluïdesa i l'interès de la

4. És remarcable l'estudi monogràfic sobre els fòrums virtuals del núm. 26 de *Llengua i Ús* (primer quadrimestre de 2003), que consta de 23 articles d'especialistes i un escrit d'informació bibliogràfica.

comunicació, al fòrum el centre de l'activitat es troba en el debat d'assumptes. Qui enceta un assumpte nou posa un títol adient com a indicació, d'una banda, de la variació i, d'una altra, del contingut del missatge. Els interlocutors obren i llegeixen els missatges els temes dels quals els poden interessar. En escriure un missatge de resposta, es respecta el títol del tema original per tal de fer visible la seva relació.

En els dos gèneres de la discussió en grup observem diferències i afinitats lingüístiques. La conversa i el debat són les modalitats discursives que corresponen al *xat* i al fòrum, respectivament. El registre més comú del *xat* és col·loquial i el del fòrum s'acosta més a l'estàndard. L'oralitat amara la conversa i les convencions de l'escriptura regulen el fòrum. La interacció intensa i espontània en el diàleg és un requisit fonamental en el *xat*, que construeix d'aquesta manera un canal obert en les intervencions i satisfà l'objectiu essencial de la comunicació que és el contacte. Per la seva banda, al fòrum importa la interacció, però està limitada per la relació diferida i per l'objectiu bàsic de la comunicació, que no és tant la relació dels corresponents com els continguts que hi aporten.

Ambdós gèneres tenen una finalitat interlocutiva, és a dir que la utilitat rau en la connexió dels interlocutors i no en els resultats.⁵ A diferència de les relacions que persegueixen una finalitat instrumental, com ara la consulta d'una font documental per obtenir una informació o d'un especialista per tal de tenir un consell o diagnòstic, la discussió de grup no busca d'entrada altra satisfacció que la de la relació personal. El contacte i el debat sobre temes lliures o prefixats pel canal són els objectius interlocutius o de relació que es compleixen en els intercanvis. Aquests trets apareixen sintetitzats en la definició següent de conversa: la conversa és la modalitat discursiva (oral) interactiva, espontània i informal, l'estructura de la qual és l'intercanvi lingüístic —mútuament satisfactori— a partir de tornos de paraula. El debat és la modalitat oral que permet interactuar amb intervencions pautades, que empra un registre estàndard i que aplega dues finalitats, la interlocutiva de la tertúlia i la referencial del debat.⁶ Al debat es poden trobar intervencions espontànies i intervencions planificades. Són planificades les que s'elaboren amb cura, amb una redacció meditada i una revisió meticulosa abans de fer la tramesa.

5. La funció interlocutiva, altrament coneguda com a fàtica (Jakobson, 1960), estableix contacte amb l'interlocutor, delimita el tipus de relació i incideix en el clima de la comunicació.

6. La funció referencial és l'ús verbal que dona informació sobre el món.

FIGURA 2. CARACTERÍSTIQUES DISCURSIVES DELS GÈNERES DE DISCUSSIÓ DE GRUP

Gèneres	<i>Conversa o xat</i>	<i>Fòrum o llista de distribució</i> ⁷
<i>Relació temporal</i>	Síncrona	Asíncrona
<i>Modalitat discursiva</i>	Conversa o col·loqui	Debat o entrevista
<i>Interacció</i>	Diàleg	Diàleg pautat
<i>Registre</i>	Col·loquial	Informal-estàndard, estàndard
<i>Temes</i>	Lliures o segons el canal	Lliures o segons el canal
<i>Finalitat</i>	Interlocutiva o de relació	Interlocutiva i referencial
<i>Planificació</i>	Espontaneïtat	Espontaneïtat o planificació
<i>Sociolecte</i>	Emoticones i infantilisme	Lèxic telemàtic

El registre i l'estil expressiu són aspectes particularment interessants en la comunicació als fòrums virtuals. La raó del seu interès rau en la creativitat de les seves produccions. Hem esmentat la combinació de trets de la comunicació escrita i oral en els missatges enviats. L'escriptura és ara com ara el mitjà usual de comunicació, per limitacions tècniques de la transmissió de la veu, i està subjecta a les convencions de la llengua escrita, és a dir, la correcció ortogràfica i gramatical, la selecció lèxica i l'estructuració del text. Aquestes convencions són útils per diferents motius. En primer lloc, no hi ha contacte visual ni auditiu i, per tant, no es rep la rica informació extraverbal de les comunicacions cara a cara. D'altra banda, la relació pot ser diferida en el temps, per la qual cosa la referència a temes i intervencions anteriors ha de ser clara, precisa i ordenada. En tercer lloc, en el diàleg pot intervenir un nombre variable d'interlocutors, amb diferents coneixements del món i diferents expectatives comunicatives. Finalment, per la naturalesa oberta o incipient de la comunicació, l'internauta pot enviar el seu missatge a una audiència desconeguda.

La formalitat expressiva mitjançant un registre estàndard assegura que els missatges escrits assoleixin una organització textual apropiada. Tanmateix, la immediatesa i la vivacitat de la comunicació en xarxa, així com la familiaritat entre els comunicants, ha propiciat la combinació de trets de la llengua escrita i de la llengua parlada. Les icones de sentiments o emoti-

7. Com a exemple de llistes de distribució a Catalunya, n'esmentem dues en l'àmbit professional de l'assessorament lingüístic: FOREST, fòrum virtual per a l'estandardització lingüística (moderador.forest@iecat.net), i Zèfir i InfoZèfir, dues eines per als professionals de la llengua catalana (<<http://litserv.rediris.es/archives/infozefir.html>>). Vegeu més informació a *Llengua i Ús*, núm. 26, p. 44-52.

cones formen part destacada d'aquest sociolecte internàutic; en concret, la composició de signes del teclat permet representar expressions facials i sentiments i també actituds. Val a dir que aquestes icones expressives, que complementen els missatges textuais amb informacions no verbals, apellen a la funció psíquica, tot representant la identitat psicològica del comunicant i el filtre subjectiu amb què es manifesta.

El registre de la comunicació en fòrums virtuals oscil·la entre el col·loquial i l'estàndard. Tanmateix, com han descrit estudis molt perspicaços (Pons, 2002), a nombrosos llocs de conversa síncrona l'estil que empren els contertulians és específic, distintiu i creatiu. Com a causes d'aquest fenomen, s'ha revelat un factor inclusiu i un altre d'alienant. El perfil social dels interlocutors, majoritàriament joves, desenvolupa un paper d'identificació de grup mitjançant trets sociolectals. Alhora, aquest procediment d'identificació i de sociabilitat resulta selectiu en bandejar les normes de la llengua estàndard o formal. D'altra banda, les òbvies limitacions tècniques i normatives dels sistemes estimulen els interlocutors a fornir recursos per tal d'aconseguir un diàleg fresc i àgil. El resultat pot ser una col·loquialitat tecljada. Transcrivim una mostra de missatge recollit a un *xat*:

olaaaaaaaaaaaaa!!!!!! tas o k?

Al missatge es pot apreciar com opera la presentació o l'expressió de contacte, amb una salutació emfàtica («olaaaaaaaaaaaaa!!!!!!») i la indicació directa de canvi de torn de paraula («tas o ke?»). I criden l'atenció les marques paralingüístiques del text, per l'allargament vocàlic i per la intensificació del to exclamatiu en virtut de la repetició del signe d'admiració. La proximitat del còmic, més per coincidència d'intencions que per influx de gènere, és evident.

Segons Pons (2002), els trets d'aquesta escriptura oralitzant són tres: infantilisme, transgressió i creativitat. L'infantilisme o *baby talk* es manifesta en alguns efectes expressius que rebaixen volgutament la perícia pragmàtica dels interlocutors. Anotem alguns dels seus recursos:

- a) supressió de síl·labes àtones: «tas o k?» («tas» en comptes d'«estàs»);
- b) assimilacions fonètiques: «em vaig a mimir» («mimir» en comptes de «dormir»);
- c) informació paralingüística: «la casa es veu graaaaaan» («graaaaan» reflecteix la pronúncia emfàtica).

Per exemple, l'expressió «graaaan» del tercer tipus (c) recorda un procediment cognitiu infantil, ja que és diagramàtica de la cosa, en el sentit que la seva extensió fònica guarda una certa semblança amb la dimensió física. Per a la parla infantil, una paraula llarga i emfàtica remet a un objecte també gran i cridaner. En definitiva, la minva intencional de la maduresa lingüística té un sentit irònic, ja que busca la complicitat i el contacte més intens dels corresponents.

Un segon tret és la transgressió. La transgressió és present ja a l'infantilisme, però es pot intensificar si aquestes manifestacions infantils es porten a l'extrem o es busquen dreces fòniques:

- a) hipertròfia gràfica: «olaaaaaaaaaaaaa»;
- b) atròfia gràfica: «k» o «q» (en comptes de «que»);
- c) omissió de les grafies mudes («ola», «ora»), els accents, les majúscules i els signes de puntuació.

Aquestes manifestacions transgressores no són una novetat si examinem el llenguatge de la publicitat. La publicitat és un camp de la comunicació que empra la transgressió com a mitjà poètic de contacte. En molts anuncis es pot observar la lliure disposició que fan els creadors de la tipografia, la puntuació i les majúscules. Tot i així, a les converses telemàtiques s'aprecien encara més els trets transgressors a causa de l'homogeneïtat de l'audiència i per la seva funció identificadora o sociolectal del grup.

Finalment, i com a tercer tret estilístic, la creativitat als *xats* es manifesta amb jocs de paraules, paronomàxies o coincidències sonores:

- d) jocs de paraules:
«a10» (per significar «adéu»);
«d2» («dedos», en castellà);
«u r», «dunooo» («you are» i «don't know», en anglès).

També, la creativitat intervé en el camp lèxic.

- e) Lèxic: «oles», «adéus».

La flexió lèxica de paraules invariables («oles» i «adéus», per indicar la pluralitat de destinataris en saludar amb *hola* i en acomiadar-se amb *adéu*) és un exemple de les creacions morfològiques i lèxiques en aquest àmbit.⁸

Aquests aspectes lingüístics de la conversa telemàtica, tal com indica David Crystal (2002), són indestriables de determinats inconvenients se-

manticodiscursius. I esmenta Crystal com a inconvenients les limitacions tècniques de teclejar en comptes de parlar, l'anonimat dels participants (tot i la fantasia onomàstica dels sobrenoms), la intervenció de molts participants, la presència de diversos temes alhora, les asimetries en els torns de paraula, les incoherències en la discussió, l'abundància d'elements de contacte i, finalment, l'originalitat expressiva, que també comporta confusió. Tot això és cert. Però malgrat els inconvenients, Crystal afegeix que l'experiència i l'èxit d'aquesta mena de comunicació té uns avantatges de sociabilitat que són superiors als inconvenients discursius que hem enunciat. Crystal (2000, p. 195) ho argumenta així:

«Seria normal que els participants abandonessin el ramat del grup del *xat*, confessessin la seva incapacitat de gestionar la confusió i la incoherència que regna enllà i que es queixessin de la pèrdua de temps que suposa. Però no tan sols no ho fan sinó que l'actitud que prima és l'oposada: la majoria de les persones semblen estar contentes de ser allà.»

Les xifres són eloqüents. Una enquesta realitzada al començament de 2003 revelava que el 60 % dels internautes espanyols havia participat alguna vegada en un *xat* i que un 28 % ho feia tots els dies.

3. MODERACIÓ DELS XATS I DELS FÒRUMS DE DISCUSSIÓ

Als *xats*, la moderació o el control de les intervencions és de caràcter formal o sintàctic. El seu funcionament és automàtic. Al canal de conversa del diari electrònic *Libertad Digital* (<www.libertaddigital.com>) figura el reglament de moderació següent. Consta de deu articles que recullen les infraccions que són causa d'expulsió immediata i temporal del canal. Transcrivim de manera literal la normativa esmentada. Les cursives són nostres i indiquen estrangerismes i termes de l'argot telemàtic. A la columna dreta afegim els nostres comentaris, que en alguns casos són dubitatius i en d'altres aporten la confessió de llegir un galimaties.

8. Un acudit gràfic de Jordi Labanda presenta una jove que llegeix a la seva amiga un missatge rebut al telèfon mòbil: «QDMOS TU&YO SABDO X LA TARDE. NO TARDS PLIS». I aleshores comenta l'amiga: «Pronto habremos de estudiar egiptología para descifrar los SMS». L'acudit, publicat a l'etiqueta d'una ampolla d'aigua de Font Vella l'estiu de 2003, il·lustra la força de l'ídiolècte dels missatges electrònics. L'efecte paradoxal de l'acudit rau en el fet que els personatges són joves i no es podria esperar d'ells un comentari de recel com el que fan.

1. Emprar paraules malsonants.	Un lexicó filtra els termes consignats com a grollers. És a dir, renecs, però no expressions que en context poden resultar ofensives.
2. <i>Flood</i> de text.	Escriure en excés o engegar un discurs.
3. <i>Query flood</i> .	Expressar de manera insistent disconformitat o dubtes.
4. Atacs <i>DOS</i> .	Enviar programes maliciosos o amb virus.
5. Repetir més de 4 línies.	La insistència o la reiteració d'una intervenció resulta maleducada i desafiant.
6. Escriure més de 8 línies seguides o escriure més de 300 caràcters seguits.	Aquesta limitació d'extensió comporta no superar les 50 paraules per torn i és equivalent al màxim de 175 caràcters dels missatges SMS de telefonia mòbil.
7. Escriure un 60 % de caràcters en majúscula.	La prohibició està justificada per la convenció d'equiparar les majúscules a una parla a crits. Indirectament intercedeix a favor de les normes ortotipogràfiques.
8. Emprar el <i>xat</i> per fer <i>spam</i> publicitari.	La infracció és flagrant perquè la publicitat viola la finalitat comunicativa del canal, que és interlocutiva i no instrumental.
9. Emprar <i>spam</i> a les salutacions.	És una especificació de la norma anterior, que proscriu la publicitat dissimulada a una secció aparentment secundària com és el paràgraf de cortesia o salutació.
10. <i>CTCP flood</i> .	No s'explica al cos normatiu en què consisteix aquest comportament comunicatiu inadequat.
-

El reglament de moderació destaca per una redacció concisa i poc explicativa. Atès el nombre de tecnicismes i estrangerismes que inclou, és obvi que està redactada per a un públic familiaritzat amb el món telemàtic. Cal suposar que el text és congruent amb els usuaris del canal. Però també pot ser el resultat d'una traducció descurada.

Una nota al peu de les normes aclareix dos aspectes fonamentals sobre la seva aplicació, ja que informa sobre com es regula tècnicament la moderació i quins efectes té. Diu així:

«Per tal de moderar el *xat* de manera automàtica, per tal que la xerrada resulti més fluïda i neta, *Libertad Digital* manté un Bot (programa informàtic) que vetlla perquè tot es desenvolupi de manera natural per a tots els usuaris.

Aquest Bot, que s'identifica amb el nick LD_Bot, podrà expulsar un usuari que cometi les infraccions indicades. En qualsevol cas, les expulsions són temporals. Si vostè és expulsat, rebrà un missatge amb el motiu de l'expulsió.»

Per tant, restem informats dels punts següents: *a)* el moderador és un mecanisme automàtic i en conseqüència no actua de manera subjectiva; *b)* l'expulsió està justificada i s'informa l'afectat de la causa; *c)* l'expulsió és temporal. Hem d'afegir que les expulsions no sempre són acceptades esportivament o amb humilitat pels afectats. La premsa espanyola informava el 31 d'agost de 2003 de la detenció d'un *hacker* que havia creat i difós un virus larvat o cuc per atacar dos canals de conversa dels quals havia estat expulsat.

Pel que fa a les infraccions del *xat*, observem la relació de la seva normativa amb les característiques discursives de la conversa. En establir les normes es fa un manifest d'ètica lingüística, per bé que de manera elemental, desordenada i barroera. Traduïm el seu contingut a termes propis de la lingüística i de la comunicació cooperativa, condensats en les màximes de quantitat, manera, qualitat i rellevància, tal com va establir H. P. Grice (1975).

La màxima de quantitat recomana que es faci una intervenció breu. La norma 2 prescriu l'excés, mentre que la norma 5 especifica la quantitat màxima admesa.

La màxima de manera parla de fer una aportació clara i respectuosa. El bon to de la conversa es trenca amb les paraules grolleres (norma 1), les manifestacions insidioses (norma 3), la reiteració del missatge (norma 5) i la cridòria (norma 7).

La màxima de qualitat prescriu que es faci una intervenció veraç. És una infracció greu l'ús del canal per provocar danys amb virus informàtics (norma 4) o per obtenir guanys comercials amb publicitat expressa (norma 8) o encoberta (norma 9).

I la màxima de rellevància aconsella que es faci una intervenció congruent o apropiada a la situació. Totes les infraccions comporten l'expulsió perquè suposen un comportament inadequat per a la conversa. Les normes que hem relacionat amb la màxima de quantitat vetllen pel respecte dels torns de paraula, amb la particularitat que han de ser breus. A la màxima de manera hi ha les normes que vetllen pel respecte dels altres. Al seu torn, la màxima de qualitat exigeix que la comunicació tingui un caràcter interpersonal i benèvol. La publicitat i els sabotatges informàtics són usos fraudulents i delictius perquè persegueixen una finalitat ulterior o emascarada, que és mediàtica i malvolent.

A diferència dels canals de conversa, els fòrums de discussió no estan regulats per un *boot* sinó per un moderador. Rep també el nom anglès de *webmaster*. Val a dir que les aplicacions informàtiques permeten la combinació d'aquests mecanismes. Per exemple, als fòrums hi ha normalment limitacions mecàniques referides a la quantitat informativa dels missatges, mesurada en kilobytes de memòria, i al nombre de missatges que pot enviar el mateix corresposal en un temps determinat.⁹ Com s'aprecia, la màxima de manera es regula informàticament, però es deixen a criteri del moderador els altres factors. El moderador és, al capdavant, qui accepta la inscripció del corresposal en el fòrum o llista de distribució i qui pot donar-lo de baixa si ho creu necessari.

Els fòrums de discussió són col·lectius. Posen en contacte un nombre variable, segons la finalitat i l'àmbit, que pot arribar a ser nombrós. La naturalesa col·lectiva, per bé que interpersonal i privada, aconsella observar i fer observar unes normes de bones maneres en la comunicació o *netiquette*. Hi ha unes normes que obliguen els contertulians i d'altres que afecten el moderador. Pel que fa als participants del fòrum, es recomana observar els comportament següent:

Contertulians

1. No intervenir anònimament, sinó amb nom i cognom.
2. Escriure sobre assumptes d'interès del fòrum.
3. Posar cura en la presentació i la redacció del missatge, per tal que resulti correcte, clar i concís.
4. No enviar un mateix missatge a més d'una llista de discussió.
5. Ser respectuós amb l'opinió dels altres participants.
6. No fer servir textos d'un altre sense una autorització expressa.

Per la seva banda, el moderador ha de complir els principis següents:

Moderador

7. Inscriure a la llista tan sols les persones que ho sol·liciten.
8. No incloure publicitat si no s'ha advertit sobre això a la pàgina de presentació.
9. No facilitar a ningú la llista d'adreces de correu electrònic dels participants, llevat que els afectats en donin el consentiment explícit.

9. Una limitació corrent de la quantitat o el volum informatiu del missatge és de 100 kilobytes, que permet enviar un missatge de text i diversos arxius adjunts.

10. Vetllar perquè s'apliquin els principis de les bones maneres.

De nou comentem aquesta normativa al gust de les màximes de la pragmàtica lingüística. Els aspectes de quantitat queden exclosos perquè ja se n'ocupa el maquinari. Afecten la manera les normes número 3, referida als aspectes formals de l'escriptura, i la 5, relativa al contingut semàntic i l'actitud adient vers els corresponents. La qualitat queda reflectida a la primera norma, on es demana la presentació veraç de la identitat personal; i també a la número 4, que recomana enviar missatges originals, la qual cosa es pot entendre com que quan s'està en una conversa és bo posar-hi tots els sentits i participar-hi plenament. Finalment, pel que fa a la rellevància del comportament comunicatiu, llegim a les estipulacions dos punts fonamentals sobre ètica lingüística i dret que han d'observar els contertulians: la satisfacció conversacional i la privadesa de la comunicació.

«*Rellevància temàtica i satisfacció conversacional* (norma 2). S'ha d'intervenir tot pensant en els interessos generals dels participants. Això coincideix amb el concepte de conversa, en el sentit que és una modalitat discursiva que busca la relació interpersonal satisfactòria. Entestar-se a parlar del que no interessa els altres és més que una descortesia perquè aquest comportament posa en perill la continuïtat de la conversa endegada i, a la llarga, del fòrum mateix.

Rellevància interpersonal i activitat privada (norma 6). És una falta greu, des del punt de vista de l'ètica i també del dret, fer servir missatges d'altres sense consentiment. La conversa és una modalitat interpersonal i privada, a diferència de la comunicació mediàtica —publicitat, allocucions polítiques, escrits periodístics, assaigs científics, etc.—, que té una intenció pública i una evident disponibilitat social.»

L'abast d'aquests dos manaments és diferent. El de la rellevància temàtica s'adreça a l'interior del cercle comunicatiu, tot indicant quina pràctica és la recomanable, tant per tal d'aconseguir l'atenció dels interlocutors com per manifestar respecte envers la comunitat del fòrum. La infracció d'aquest punt és un abús lingüístic, que desvirtua la conversa ja que malmet el principi del plaer de la conversa.

Per la seva banda, el manament sobre la rellevància interpersonal i no mediàtica assenyalava un aspecte legal força important. Les comunicacions són privades i se n'ha de respectar el contingut amb discreció. Hi ha factors que creen una sensació subjectiva diferent i enganyosa. La tramesa dels missatges per la xarxa pot fer l'efecte que es tracta d'una comunicació pública o oberta, quan no es així perquè hi ha una llista de distribució. A més,

els documents electrònics presenten unes característiques inèdites, pel que fa a la conservació (es poden imprimir els missatges rebuts o bé guardar-los a la memòria de l'ordinador), l'edició (es pot emprar o modificar el contingut dels missatges) i la transmissió de documents a altres fòrums o a persones que no eren les destinatàries. La difusió no autoritzada dels missatges o el plagi són dues possibilitats que tècnicament no tenen cap dificultat. Precisament per evitar confusions s'ha redactat la norma esmentada sobre la rellevància interpersonal. I una interpretació específica del manament és que es comet una falta greu en reexpedir el text d'un comunicant a un altre fòrum o a un mitjà de comunicació públic.¹⁰

Les normes que afecten expressament el moderador són coherents amb els principis de les lleis de protecció de dades i de la publicitat directa. Era una pràctica usual al final dels anys noranta inscriure espontàniament persones conegudes a les llistes de distribució. La novetat del servei, la gratuïtat i la suposició de l'interès en participar impulsaven els moderadors i altres participants a fer aquesta acció espontàniament. Actualment la norma és d'aplicació general, per un doble motiu. Un és la maduresa cultural de moderadors i contertulians, que coneixen les seves obligacions legals. I l'altre és de procediment, ja que el servidor telemàtic (per exemple, Listserv) demana una resposta d'acceptació o de petició d'inscripció de l'internauta. La qüestió de la publicitat és també cabdal. La publicitat pot ser necessària per sufragar les despeses de manteniment de la llista. Les empreses patrocinadores tenen difusió publicitària a una secció dels missatges del fòrum. Preceptivament s'ha d'anunciar a la plana d'inscripció el fet que s'insereix publicitat en els missatges. El moderador participa en el debat dels membres del fòrum amb una adreça de correu que l'identifica: webmaster@... Però també pot intervenir a títol personal, per la qual cosa ho fa amb l'adreça personal. Aquesta doble via de comunicació pot provocar alguna confusió o discussió. Tot i així la doble categoria del moderador és natural i profitosa per al fòrum, atès que normalment el moderador és el seu promotor o un dels més destacats.

10. Analògicament, podem esmentar una norma de privadesa que figura al manual d'instruccions del telèfon Panasonic KX-TCB962SPB (adaptat a la Directiva R&TTE 1999/5/EC). L'aparell disposa de contestador automàtic i pot enregistrar els missatges que entren a la bústia i també les converses que tenen els interlocutors. A les instruccions, el fabricant de l'aparell indica que, abans d'activar el mecanisme d'enregistrament en una conversa en directe, l'usuari ha de manifestar a l'interlocutor la seva intenció.

4. EL CORREU ELECTRÒNIC I LA SEVA REGULACIÓ

La xarxa material dels fòrums de discussió està formada, d'una banda, pels servidors de les empreses o institucions i, d'una altra, pels ordinadors personals dels contertulians. Els servidors són ordinadors que ofereixen els serveis de connexió i comunicació als canals de conversa i a les llistes de distribució. Els servidors tenen una ubicació central a la xarxa, virtualment parlant. A la perifèria, hi són els ordinadors particulars que es connecten als servidors. Per accedir als servidors, l'internauta empra la seva bústia de correu electrònic. Perquè aquesta bústia estigui activa cal que l'internauta hagi contractat el servei —onerós o gratuït— a un servidor telemàtic de correu. L'ús del correu electrònic està regulat per unes normes ètiques i legals. L'incompliment de les normes pot comportar la suspensió o la supressió de l'adreça de correu, a més d'incórrer en faltes o infraccions punibles judicialment. En els comptes de correu personal i no comercial, la normativa pot referir-se als quatre aspectes següents.

- a) Administració dels codis d'accés
- Responsabilitat personal. El codi és personal i intransferible i l'usuari és responsable per acció o omissió, és a dir, per fer o per permetre fer accions lesives o fraudulentas.
 - Confidencialitat. És obligació de l'usuari conservar en secret la contrasenya i canviar-la quan sigui convenient.
 - Vigència. S'estipula un període de vigència i una renovació automàtica.
 - Funció. S'indica si l'ús del compte és professional, privat o indistint.
- b) Veracitat formal
- Identitat personal. L'usuari es compromet a no fingir una altra personalitat o l'afiliació a una entitat, així com a no falsificar signatures.
 - Identitat temàtica. L'usuari es compromet a no manipular les capçaleres dels missatges, per exemple en les reexpedicions o en les respostes.
- c) Bon fi de les comunicacions
- Respecte a tercers. No es poden enviar informacions lesives per a altres usuaris o per al seu bon nom, el d'entitats o empreses.
 - Continguts reprovables. L'usuari s'obliga a no transmetre continguts «illegals, lesius, molestos, amenaçadors, abusius, tortuosos, difama-

toris, vulgars, obscens, invasors de la intimitat de tercers, xenòfobs, racistes, perjudicials per a algú, especialment a menors, o que siguin d'alguna manera inacceptables».¹¹

- Continguts no sol·licitats. És comuna la prohibició expressa d'enviar publicitat no sol·licitada, material publicitari encobert i cartes en cadena, que tot plegat rep la denominació de «correu brossa».
- Missatges maliciosos. L'usuari es compromet a no transmetre virus ni programes amb l'objectiu d'interrompre, limitar o destruir el funcionament d'altres equips informàtics.

d) Responsabilitats i accions de l'administrador

- Acceptació de les normes. El fet d'usar el codi de compte implica per part de l'usuari l'acceptació de la normativa de l'administrador. Aquí trobem una norma impositiva, pròpia dels contractes d'adhesió, que no deixa espai al particular per a la negociació de la normativa.
- Usuari i legislació. L'usuari és responsable del contingut de les seves comunicacions i s'ha d'ajustar a la legislació sobre informació i publicació.
- Filtres de flux. L'administrador pot retenir correus en cas d'excés de volum. Es produeix la situació en cas d'inundació (*spamming*) o difusió de publicitat no demanada.
- Accions de més abast de l'administrador. Davant del que pugui considerar un ús abusiu o fraudulent de la bústia de correu, el subministrador del servei es reserva el dret de prendre les mesures necessàries per evitar l'ús incorrecte. Aquestes mesures poden consistir en la suspensió o la supressió del servei.

És oportú tenir present aquests aspectes ètics i legals del correu, perquè complementen els que afecten la subscripció i la intervenció en fòrums de discussió. En especial, els principis de la rellevància temàtica i interpersonal.

11. La cita és de les normes del correu electrònic de la Universitat de Barcelona. Les altres observacions legals comenten articles de la mateixa font. Cal notar l'extensa descripció de comportaments il·legals o reprovables, que conclou de manera oberta per donar cabuda a accions no esmentades de manera explícita.

5. INFRACCIONS DISCURSIVES AL FÒRUM DE DISCUSSIÓ

La maduresa lingüística dels contertulians inclou el coneixement intuïtiu de les normes de comportament en un àmbit com la tertúlia. Les remarques que feiem a l'epígraf sobre la llengua dels fòrums presentaven els trets del gènere discursiu pertinent, el del debat o entrevista. Al seu costat apareixia el gènere de la conversa. Entre ambdós gèneres hi ha diferències de registre, planificació, torns de paraula i tractament temàtic. La socialització del parlant fa que adquireixi el domini de registres (col·loquial al *xat* i estàndard al fòrum) i de recursos expositius.

Els gèneres de la conversa i de l'entrevista apareixen a moltes situacions comunicatives, a banda de les telemàtiques. És per això que no cal un aprenentatge específic per participar en un fòrum. I ara com ara és excepcional que el nou subscriptor rebí informació sobre les bones maneres en el moment de donar-se d'alta. Normalment se'n pressuposa el coneixement i l'aplicació, la qual cosa no deixa de semblar-nos una negligència.

En els debats dels fòrums de caràcter social, la part de les intervencions que tracta sobre les bones maneres és considerable. No tant per la seva quantitat, perquè aleshores resultaria un fòrum lent i inoperant, sinó per la qualitat de les reflexions i pels efectes que té en la resolució de malentesos i conflictes dialògics. Aquestes intervencions són genèriques o relatives al gènere discursiu i a les normes d'ús. Presentem a continuació diversos exemples d'aquelles que es refereixen a la forma i el contingut. Un d'aquests va anar més enllà del debat i va tenir conseqüències legals molestes per al seu autor.

Els missatges transcrits han estat recollits al fòrum Sant Cugat, entre els anys 2000 i 2003. És un fòrum d'àmbit municipal i social, que aplega uns dos-cents contertulians. El fòrum Sant Cugat —també, fòrum StC— va ser creat al final dels anys noranta per la Fundació privada Sant Cugat, per tal de posar en contacte i estimular el diàleg telemàtic de persones interessades en qüestions cíviqes de la ciutat de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental).¹² Els assumptes més debatuts al fòrum es refereixen a la vida política, l'actualitat, la cultura i les activitats d'entitats cíviqes. Les intervencions estan escrites en registre estàndard, amb una extensió variable, segons els continguts i els autors, però que no acostuma a superar els tres

12. La subscripció al Fòrum Sant Cugat es feia a l'adreça <forum@stcugat.org> i actualment a <forum@stcugat.net>. També, a la pàgina <www.stcugat.net/forum/>. El fòrum va ser el fruit d'una temptativa fallida de canal *xat*, que no va quallar pel nombre insuficient d'inscrits.

mil caràcters. Llegim la mostra següent que comunica una notícia. Per discreció, però, hem canviat el nom de l'autor i les adreces personals d'aquest missatge i també els dels missatges següents que són objecte del nostre comentari. En tots els casos, la reproducció és fidel a l'original.

A) *Silenci sobre la forma*

Assumpte: [Forum stC] Pàgina web
Data: Tue, 14 Jan 2003 16:24:41 +0100
De: «Venanci Abando» <venanciabando@wanadoo.es>
Respon a: *forum@stcugat.net*

Hola!

Fa molt poquet que he obert la meva pàgina web:

<http://perso.wanadoo.es/venanciabando>

Espero que la visitis
Gràcies!

Aquest missatge compleix aparentment totes les normes de les bones maneres. Però la notícia de la creació de la pàgina web personal no va tenir cap resposta o comentari, la qual cosa pot tenir una explicació lingüística. Des del punt de vista gramatical, el text és correcte, breu i específic; fins i tot presenta una alineació variada dels paràgrafs, amb els dos últims centrats. Però com a notícia resulta un escrit fallit. Una millor redacció podria haver ofert informació adient —qui, què, quan, per a què, per què i com— per tal d'il·lustrar els interlocutors i de despertar-ne l'interès. El comunicant i autor de la pàgina és un desconegut per a bona part dels contertulians, així com les seves afeccions i activitats. Una descripció del contingut de la pàgina web, a més d'una llista de termes clau, són unes informacions que es troben a faltar, però no tan sols per l'exigència de la notícia sinó per una qüestió de respecte a l'interlocutor. El codi del fòrum indica a la norma 2 que cal parlar d'assumptes d'interès comuns, i aquest missatge pot ser-ho, però cal justificar-ho, ni que sigui amb la disculpa retòrica que potser només interessi alguns. I la norma següent, referida a la cura lingüística, també queda bandejada involuntàriament pel que fa a la claredat i la informació suficient. L'efecte d'aquesta intervenció pot haver estat la indiferència i l'anul·lació del missatge. L'economia expressiva, quan és gasiva, resulta costosa en termes comunicatius.

B) *Debat sobre la forma*

La proliferació de missatges d'un corresponsal, la considerable extensió dels seus textos i la confusa expressió de les idees van desfermar un debat sobre la forma descurada i les seves conseqüències dialògiques.

Assumpte: [Forum stC] Missatge massa extens

Data: Mon, 27 Jan 2003

De: «Marina Esther» <marinaesther@.....>

Respon a: forum@stcugat.net

No sé si la meua opinió ha de servir d'alguna cosa. Però he de confessar (i sé d'altre gent que també ho fa) que en veure la proliferació de mails (i les llargades!!!!) a part d'altres consideracions..., d'en R. Barranells, premo la tecla «esborrar». A casa, per qüestió de feina, rebem molt correu i no pot ser que en estar un parell de dies fora se'ns bloquegi la bústia. Penso que la missió del fòrum és una altra.

Ah, ja t'avisó, aquest [últim] correu tampoc m'he vist en cor de llegir-lo. Amb el principi n'he tingut prou.

Marina

L'interpellat, que denominem com a R. Barranells, respon amb un missatge on figura un nou tema, amb referència al fet que escriu des de la Costa Brava o bé amb la ironia de la tramuntana com a caràcter arrauxat de la seva comunicant.

De: R. Barranells <.....>

Data: dimarts, 28 / gener / 2003 18:59

A: forum@stcugat.net

Assumpte: [Forum stC] Per Marina des la mar tot fen ones amb tramontana!

Fas molt bé Marina..., ja saps que la teua opinió sempre serveix..., quina falsa modestia, dona,..!!

Esborrar abans de llegir, cosa inaudita en una dona com tú...que vol saber i per això, suposo, entre altres coses estàs al Fòrum...i en aquest espai de COMUNI[C]ACIÓ QUE NO DE PERDUES DE TEMPS COM EL QUE ARA EN ENS FARAS FER...JA QUE NO POT QUEDAR EL TEU MISSATGE SENSE CONTESTAR. ...COM CAP HAURIA DE QUEDAR-NE...SIU SI EN SÓN UNS 197 ELS FORUMISTES ALGÚ TINDRA OPINIÓ I TEMPS PER FER-HO...aquí ens hi expremem i hi opinem, diem la nostra segons els nostres propis criteris, els que no són seguidistes de ningú...ni de cap organització, partit, plataforma, etc., etc., ... ens hi podem permetre

el dir les coses pel seu nom...i per aixó NECESSITEM MÉS ESPAI en bits que no pas els ridículs 100.000, que a més són gratuïts.. (!),molts més del que necessiteu «ELS QUE JA SABEU DE QUE VA EL JOC..ok?».

Per ara, no he vist cap participació teva al fòrum, en aquest espai en el que expressis noves opinions, naves idees, noves aportacions, arxius, documentació...en definitiva 'solament menjes el que et lliurem de bona fé i amb moltes ganes de fer quelcom...els demés pel bé comú de tots plegats...en definitiva per fer-nos créixer quelcom en qualsevol de les qüestions que dia a dia es plantejen en el 'poblet-ciutat'...FÉS UN ESFORÇ I AJUDE'NS, DONA, QUE TÚ POTS..I A MÉS HO FAS DESDE CASA,COMODAMENT...IGUAL QUE ESBORRES DE MANERA TANT 'EPPATANT' ..i, coro ara es diu, SENSE CAP 'GLAMOUR»...es qüestió de tarannà (ja ho vinc dient...fa dies..)

Des d'ara ja tens un admirador més.

R. Barranells

Notem en aquest missatge l'ús lliure de les majúscules i dels signes del puntuació. Per bé que pugui cridar l'atenció també l'ortografia descurada, probablement té més importància per als lectors del missatge la particular organització dels arguments i l'argumentació *ad hominem* o contra la persona, que empra per rebatre les crítiques d'exposició confusa i tediosa. A la rèplica de la corresponçal s'afegeixen altres crítiques, no ja sobre la forma sinó sobre el to, tot apellant implícitament a la norma 5 del fòrum, que parla del respecte de les opinions.

Assumpte: [Forum StC] RE: [Forum StC] Per Marina des de la mar tot fen ones amb tramontana!

Data: Tue, 28 Jan 2003 19:33:32 +0100

De: «Marina Esther» <marinaesther@.....>

Respon a: forum@stcugat.net

He fet molts esforços per a arribar a llegir del tot el teu e-mail. Només puc dir una cosa: em reafirmo amb tot el que he dit a l'altre. i com que jo sí que no vull fer perdre el temps a ningú, seré molt breu: no m'agrada la gent poc respectuosa, insultant en el seu to i les seves formes. No és per això que formo part d'aquests quasi 200 forumistes. 1 per no posar-me a la teva alçada acabo aquí i aviso que no penso contestar a cap altre mail semblant.

Marina

Curiosament, la resposta de Marina Esther respecta el títol d'assumpte escollit per R. Barranells. Aquest fet, potser involuntari, dóna un to més

ètic a la seva intervenció, a banda de no incórrer en qüestions personals. El debat tot just acaba de començar i nous corresponents s'hi afegeixen. La contribució següent és interessant per la concepció de gènere discursiu i la síntesi d'infraccions que malmeten un escrit. La substitució de l'assumpte irònic assenyalava el punt de vista reparador del comunicant.

Assumpte: [Forum StC] Re: R. Barranells
Data: Tue, 28 Jan 2003 20:22:39 +0100
De: Reig Parpal <Frederic.Reig @...>
Respon a: forum@stcugat.net

Benvolgudes forumistes (d'acord amb el que planteja el webmaster sobre el gènere).

Amb educació, espero, tot i una mica de sorna i una certa mala consciència de no haver-ho de fer, però és que un ja n'està fins al cap de munt. Ha arribat la cosa a un punt que els emails del Sr. R. Barranells els envio a la paperera directament després d'obrir-los i veure una mica de que van. Em sap greu confessar públicament que em semblen tant mal escrits que cedeixo gentilmente a la temptació de deixar-los de llegir a la primera ventada.

Avui en llegir l'email de la Marina (salut! amiga!), m'he alegrat diguéssim algunes coses al Sr. Castells. Que recordi mai he fet una cosa corola que estic fent, que no és altra que recomenar al Sr. Castells que escrigui menys i millor. Les seves opinions, que no m'he entretingut a netejar de tota la brossa amb que les presenta, seran més clares si fa un esforç (però gran) de síntesi. En llegir la Marina també m'ha creuat pel front la idea que el Sr. Barranells podria ésser un infiltrat a càrrec d'alguna entitat, institució o cosa gens interessada en l'existència del fòrum, qui l'utilitzaria com a cavall de Troia per destruir-lo des de dins. La seva arma preferida: l'avorriment! He de confessar que a mi em resulta mortífera!

No voldria ofendre ningú. Tothom té un costat bonic, al temps que d'altres angles menys afavorits. Es tracta de tenir també respecte per l'auditori, que no és tonto, encara que observi el fòrum sense dir res, que agraeix suggerències de lectures d'articles periodístics, si venen al cas, tot i que també el personal llegeix els diaris sense dir-ne necessàriament res al fòrum, ni a les seves forumistes, ni falta que fa que ho faci de manera indiscriminada.

Nenes, ens veiem un dia d'aquest! Salut!

Frederic Reig

Un altre interlocutor hi intervé l'endemà. El canvi del títol al camp de l'assumpte expressa la intenció de fer una contribució diferent. En efecte, el terme «tramuntana» permet relacionar el missatge amb el debat sobre l'estil i els efectes negatius per a la comunicació. Però eleva la qüestió, tot

apartant-la del punt personal (de R. Barranells) on s'havia situat en el missatge precedent. Com es comprova, la intenció de Paulino Perelmann és mitjançar en la disputa i oferir una resolució satisfactòria.

Assumpte: [Forum StC] Tramontana

Data: Wed, 29 Jan 2003 18:22:10 +0100

De: Paulino Perelmann <pperelmann@...>

Respon a: forum@stcugatnet

Nuestro Forum es periódicamente agitado por tramontanas que sacuden nuestra modorra pueblerina. Esta vez el viento apunta hacia Xavier Castells. y está bien que así sea en este micromundo internáutico provisionalmente libre, que todos cuidamos con celo.

Hay que reconocer que tiene un estilo ciertamente libre aunque farragoso, con un discurso que probablemente, si fuera en un mano a mano tomando un café, in voce, sería más accesible y claro. Pero escrito, requiere un esforzado desbroce que puede hacer perder los nervios a más de uno, como así ocurre. Como varios compañeros (Marina, Frederic, etc.) con poco éxito se le han echado a la yugular, yo, Paulino, acostumbrado a dar y recibir frecuentemente fuertes estacazos, le invito a un ejercicio de introspección y a un cambio de estilo para evitar que los compañeros (siempre libres, claro) usen indiscriminadamente el borrar y puedan disfrutar y analizar las ideas y argumentos complejos que con expresión sencilla y directa, el siempre amigo R. Barranells nos quiera ofrecer.

Bastante cordialmente,

Paulino Perelmann

Dissortadament, el debat no va acabar aquí i la persona sobre qui es va desfermar la polèmica no va saber aprofitar els consells i els blasmes. El moderador va haver d'expulsar-lo del fòrum, una acció extraordinària que es prenia per primer cop i que va provocar un altre debat sobre la llibertat d'expressió i les solucions que es poden adoptar en una situació tan delicada. La reflexió que podem extreure és òbvia: la forma expressiva és cabdal per a una comunicació reeixida. Els missatges recollits, que prenen com a contingut la forma, ho corroboren.

C) *Debat sobre els continguts*

El conjunt més gran de discussions metadiscursives s'ha centrat sobre les maneres com es tractaven determinats afers. El debat ha recaigut en el

to de les contribucions i en el capteniment que han de tenir els participants. És fàcil distingir els missatges metadiscursius dels discursius perquè aquells argumenten sobre infraccions de les bones maneres i el codi que s'ha de seguir, és a dir que parlen del discurs i de les seves *normes de joc*. Però, tan fàcil com és identificar aquestes intervencions, resulta força difícil establir l'objecte de les seves crítiques. La raó d'aquesta dificultat és perquè en les discussions s'addueixen elements verbals i de registre, però també altres de caire genèric (del gènere de la tertúlia), com la pertinència de determinats temes, i altres de caire ideològic, com la sospita sobre la intenció d'alguns participants i del fòrum mateix. No és infreqüent que les argumentacions d'alguns missatges incloguin diversos blames metadiscursius.

Anotem algunes de les crítiques que es fan, segons la seva categoria:

- Verbals: adjectius pejoratius, valoracions desqualificadores, ironies i sarcasmes.
- Registre: emotivitat intensa, to exaltat, col·loquialismes, apel·lacions personals.
- Gènere de la tertúlia: sobreabundor d'assumptes consistorials, el dret de dissentir, la politització del fòrum.
- Ideològiques: discursos maliciosos contra el govern municipal, intencionalitat partidista del fòrum, intolerància de qui no accepta el discurs crític.

Aquestes crítiques poden tenir un sentit contradictori, és a dir que responen als retrets d'altres participants. Transcrivim dues mostres de discussió sobre les bones maneres. La primera és un missatge que adreça un contertulià al moderador i a la comunitat virtual. Com indica el seu títol, tracta d'una «polèmica sobre el fòrum» que apunta defectes de gènere i ideològics. El text, en la línia del manifest epistolar, té l'interès de resumir el problema i de recordar l'esperit del fòrum.

Assumpte: [Forum StC] — Re: [Forum StC] — Polèmica sobre el fòrum

Data: Sat, 06 Oct 2001 19: 11 :25 +0200

De: Oswaldo Ruiz de Alda <osrua@.....>

Respon a: forum@stcugat.org

Amic Joan,

Com pots veure alguns, mes aviat pocs, no han après a respectar les opinions dels altres. Es practica massa un cert fundamentalisme ideològic que és l'enemic més directe de les idees dels altres.

Opinar, criticar, construir idearis, edificar projectes, proposar, treballar

conjuntament amb i des de la pluralitat, entendrens els uns amb els altres és, en definitiva, el més important exercici democràtic.

En general els forumnistes pertayen a aquesta línia. Això és molt bo i sa. Jo soc un fidel lector dels vostres debats, encara que participo poc com escriptor.

Crec que hi haurà molta més gent en el meu caso En el nom dels seguidors «silentes» del forum. «Endavant, companys i companyes!, continueu expresant el que penseu. Es el més gran exercici de llibertat.

Oswaldo Ruiz de Alda

El segon missatge aporta informacions més concretes sobre una altra polèmica. El seu autor, Paulino Perelmann —de qui ja hem llegit un altre escrit— replica als seus detractors. Perelmann havia fet una intervenció titulada «Alcalde, no», en la qual criticava que s'invités l'alcalde per presidir un acte congressual de la Fundació Sant Cugat. Un seguit d'escrits li van retreure la seva radicalitat i altres li van donar la raó. I Perelmann respon en el termes següents:

Assumpte: [Forum StC] Mantengo que el «alcalde, no»

Data: Sat, 21 Dec 2002 02:39:37 +0100

De: Paulino Perelmann <pperelmann@...>

Respon a: forum@stcugat.net

Parece evidente que el verbo encendido no sólo enciende, si no que a veces sirve de coartada no bien intencionada para eludir las cuestiones substanciales como las que plantea [mi mensaje anterior] «Alcalde, NO».

Antonio Romano reacciona con disgusto por mi lenguaje y supone que yo sostengo lo que digo como una especie de verdad absoluta y no es así. Sólo es lo que yo entiendo como verdad, no pretendo ni me interesa imponerla a nadie, ni que nadie necesite el permiso de nadie y que cada uno piense lo que le dé la gana y lo sostenga como mejor pueda. Ejercicio este que le recomiendo a Romano. Es sano, prologa la vida, divierte y a algunos, incluso les mejora la actividad sexual.

Mi actitud respecto de este alcalde es sólo consecuencia de la suya hacia las personas y ciudadanos de esta ciudad. Es irrespetuoso, incívico, autoritario, insensible a las realidades sociales que afectan a los colectivos más desfavorecidos y tengo dudas sobre la limpieza de muchas de sus decisiones.

Como digo en mi correo, el alcalde podría haber sido invitado como un ciudadano más y, de ser incontrolable el tic reverencial, creo que hubiera correspondido invitarlo a la sesión de clausura, para que escuche lo que la sociedad civil opina sobre los temas tratados. Ignoro las razones que llevan a los organizadores a ser tan protocolarios. ¿Será la necesidad de estar

siempre bajo la tibia y blanda sensación de estar protegidos, al calor y al tu-fillo embriagante que emana del poder, independiente de quién y cómo y para qué se ejerza?

No creo ser sectario. Los caballos —sin ánimo de ofender— se ven en la pista de carreras. Son los hechos observables por todos los que desde mi punto de vista invalidan a este señor como inaugurador de congresos. No importa que sea de CiU, un partido que tiene —no muchas, es cierto— personalidades relevantes, políticamente interesantes, con trayectorias impecables, etc. etc. Pero este justamente no es el caso del señor Recoder, que no tiene nada relevante, ni interesante, ni impecable y ni siquiera sus etcéteras lo salvan de la mediocridad. También existe en el PP —menos aún— alguien rescatable y si fuera el caso, habría que invitarlo también, por qué no, al cierre, para que escuche las conclusiones a las que la sociedad civil llega. ¿Es que no podemos lograr de una vez el destete y sentimos y actuar autónomamente frente al poder oficial?

Esto del verbo encendido, con sus generalizaciones y excesos, a veces toca en carne viva, mueve nuestros viejos fantasmas y produce inesperados, beneficiosos y transparentadores efectos. Congratulémonos por ello. Tal vez de toda esta catarsis salga finalmente algo bueno. Propongo (siempre que Romano no lo tome a mal) el apasionante y peligroso ejercicio de promover —el Quién es Quién ya existe— el Quién es Qué. Un poco de paciencia. Todo se andará, como dicen los que saben de estas cosas.

Cordialmente a los amigos y a los que no quisiera perder como tales.

Paulino Perelmann

Hi ha moltes afinitats entre el missatge de P. Perelmann i el d'O. Ruiz de Alda. Tots dos aporten el contingut d'un manifest o programa de funcionament del fòrum. Els seus principis són la lliure elecció temàtica, l'exposició raonada de les idees i el respecte mutu. Sobre aquesta entesa, Perelmann desenvolupa un estil dialèctic o de confrontació, que qualifica de «verb encès» i no sectari. I argumenta que el seu judici negatiu d'una personalitat municipal o la crítica d'una decisió de la Fundació Sant Cugat són expressions naturals del debat. Rebutja finalment la coacció temàtica i la prevalença d'unes opinions sobres les altres, incloent-hi les seves.

6. INFRACCIÓ INTERLOCUTIVA, PRIVACITAT I BENEVOLÈNCIA

Els missatges recollits i el seu comentari ens permeten considerar aquells moments i intervencions que acompanyen o interrompen el debat per tal de debatre precisament el debat, és a dir, les seves normes i la seva funció. Tot desplaçant la mirada per un moment sobre el món de l'esport,

sigui l'esport professional o els jocs infantils al pati de l'escola, comprovem com és d'habitual i de consubstancial aquest component reflexiu del meta-discurs. És el moment en què els jugadors aturen el joc i discuteixen sobre la validesa d'una acció i com interpretar les normes pròpies, sobre la base dels antecedents arbitrals.

Les discussions assenyalades fins aquí remetent a qüestions de correcció formal i de pertinència temàtica. Hi ha una altra mena d'infraccions, que són les que trenquen el format de conversa sense finalitat instrumental (es parla pel gaudi de comunicar-se) i per a un grup d'amics i companys (la relació és privada). Es tracta d'infraccions de la bona interacció interpersonal i de la seva finalitat interlocutiva. En són exemples l'ús del canal per fer publicitat, transmetre virus informàtics, divulgar fora del fòrum informacions de manera maliciosa o emprar textos sense consentiment de l'autor.

A continuació podem examinar un cas d'infracció interlocutiva que va tenir conseqüències legals, en concret una querrela per injúries i calúmnies, i que es va produir per una cadena de malentesos i errors. A dos setmanaris de la premsa gràfica de Sant Cugat va aparèixer la següent carta al director. L'escrit denunciava el conflicte entre l'entitat La Unió Santcugatencs i la seva secció Fila Zero, un grup de teatre amateur. El conflicte consistia en l'expulsió de la secció, per decisió inesperada de la Junta Directiva de l'entitat, que allegava manca de rendibilitat econòmica de la secció i incompliments de la normativa interna. L'autor de la carta comentava la notícia i feia una valoració de la situació creada i de les possibles causes.¹³

També a Sant Cugat [h]i ha feixisme cultural

Estic allucinat, no m'ho puc creure, avui 14 de juliol del 2000 m'he esborronat amb la notícia que m'ha arribat que, crec, s'ha de difondre en aquesta plataforma representativa de la tolerància, de l'associacionisme actiu, de representació activa de la democràcia. Avui el grup de teatre Fila Zero de La Unió Santcugatencs ha estat expulsat en ple per aquesta entitat, vaja, ha estat expulsat per la seva directiva. I us preguntareu per què; doncs perquè un cop analitzada la darrera obra presentada per aquest grup, *Diògenes i Epicur*, per la junta directiva, s'ha cregut que el seu missatge, el seu llenguatge i la seva posada en escena no és convenient per una entitat com La Unió, entitat centenària de Sant Cugat.

I què és el que es representava en aquesta obra?, doncs una crítica des

13. La carta signada per Xavi Boix apareix als setmanaris locals *Gran de Sant Cugat* (21 juliol 2000, p. 5) i *Els 4 Cantons* (27 juliol 2000, p. 6 i 7), una publicació que actualment es diu *Diari de Sant Cugat*.

del meu punt de vista divertida i planera, de la societat globalitzadora, competitiva, capitalista (del que s'entén capitalisme salvatge) des del punt de vista de dos captaires per tots coneguts que *habitin* a l'entorn del Centre Cultural de la nostra ciutat, dos personatges coneguts de tots els lectors de la premsa local. Però la meva intenció no és treure-li ferro al que és aquesta representació (ni de bon tros) sinó denunciar obertament en aquest fòrum l'acritud clarament feixista dels dirigents d'aquesta entitat que s'han permès CENSURAR una expressió cultural.

Fila Zero és una agrupació teatral que porta més de 10 anys a La Unió Santcugatena, que ha portat a l'escenari obres com *Terra Baixa*, *Xec Dama*, *L'Hosta1 de la Glòria*, *Antruperis*, *Cyrano...* i moltes més amb èxits clamorosos i que han portat el nom de la nostra ciutat a altres poblacions veïnes, que ha participat a la Festa de la Tardor amb muntatges originals com «la compra del Monestir par una multinacional» o «arribada al poble d'una caravana de cingars», i que van inaugurar el Teatre-Auditori unint esforços amb les entitats més representatives de la faràndula santcugatena (aquest exemple es podria tenir en compte potser per la participació de les entitats locals al Centre Cultural). És un grup d'un es 30 persones enamorades de la faràndula que potser han comès l'error d'organitzar-se de forma assembleària, radicalment demòcrates, cosa que sembla que no agrada gaire a certs personatges que: democràticament, han estat triats par dirigir una entitat que hauria de ser lloc de trobada de la cultura santcugatena (i que en el seu moment va encabir el 1r Congrés de la Ciutat), però sembla ser que el tarannà triat pels personatges en qüestió no és aquest. Des d'aquestes línies s'ha de dir clarament que la directiva d'aquesta entitat representa aquesta part de la societat que no hauríem d'acceptar, la intolerant, la que no accepta expressions diferents al seu pensament, la que jo anomenaria directament FEIXISTA.

Xavi Boix

El mateix dia de la publicació, apareixia a *La Vanguardia* una altra carta amb una interpretació similar de Xavier Borràs Fernández, director de l'obra que havia escenificat el grup Fila Zero, *Diògenes i Epicur*.¹⁴ I la notícia va aparèixer en portada de la premsa local, amb el titular «La Unió Santcugatena suspèn les activitats de Fila Zero» i el subtítular «Per al grup de teatre l'activitat de la Junta Directiva és injustificada». El grup teatral va publicar el manifest de denúncia «Fila Zero al poble de Sant Cugat», amb l'anunci d'accions de protesta i la petició de suport. La polèmica va seguir les fluctuacions de les negociacions i de les vacances d'agost de la premsa. Al setembre, la notícia va ser la querella per injúries i calúmnies de la directiva contra diverses persones, entre elles Xavi Boix i Xavier Borràs

14. Xavier B. FERNÁNDEZ, «Censura en Sant Cugat», *La Vanguardia* (21 juliol 2000), p. 22.

Fernández. No es recordava a la població una situació tan tensa i delicada, si es considerava la banalitat dels fets desencadenants i les opcions a l'abast per a la resolució del conflicte.

En rellegir la carta de X. Boix podem observar un detall curiós. En concret, apreciem com específica implícitament uns destinataris del seu comunicat.

També a Sant Cugat [h]i ha feixisme cultural

Estic allucinat, no m'ho puc creure, avui 14 de juliol del 2000 m'he esborronat amb la notícia que m'ha arribar que, crec, s'ha de difondre en aquesta plataforma representativa de la tolerància, de l'associacionisme actiu, de representació activa de la democràcia. Avui el grup de teatre Fila Zero...

En efecte, s'adreça a «aquesta plataforma representativa de la tolerància...», que podria entendre's com un diari o la premsa en general, però que no és així. Resultaria una descripció emfàtica i parafràstica en excés per designar la premsa. En realitat aquest text és un missatge del fòrum Sant Cugat, al qual es refereix amb els termes de tolerància, associacionisme i democràcia. Precisament aquests trets políticament i socialment positius formen una pauta amb què contrasten els fets narrats: l'expulsió que ha decidit la junta de La Unió, un fet que qualifica l'autor d'intolerant i feixista. En definitiva, Boix va trametre el missatge al fòrum, en el qual participava regularment, però —i aquest és un fet cabdal— no el va enviar a la premsa.

La publicació de la carta i la querella presentada contra ell pel president de La Unió són part d'una cadena de fets ja anticipada. Però hi ha altres anelles que trenen una cadena de malentesos i incúries, que il·luminen i lliguen els elements que falten. Es produeixen tres malentesos:

1) *Agent de premsa espontani*

Un participant del fòrum, que per la seva activitat de difusió cultural tenia contacte habitual amb la premsa, va reexpedir el missatge als mitjans de comunicació. De bona fe va creure que: *a*) l'interès de l'autor era divulgar la seva opinió públicament; *b*) i, per tant, no era necessari demanar l'autorització de l'autor per utilitzar el seu text, atès que es respectava la identitat d'aquest. Totes dues suposicions van ser errades. I l'acte va comportar una sorpresa per a l'autor i després un perjudici.

2) *Prensa poc meticulosa*

Els mitjans de premsa van incórrer en una negligència, ja que no van observar la diferència entre autor i remitent o, si la van observar, no van comprovar el vincle voluntari entre ambdós. I van suposar erròniament que qui enviava el missatge, per bé que no n'era l'autor, ho feia a petició de l'interessat. O bé no van tenir la precaució de llegir la capçalera del missatge, en el cas que hi figurés la traça de l'autor i el fòrum, un aspecte que desconeixem.

3) *Efectes involuntaris de l'escriptura*

Si les paraules volen, la lletra roman com a document i supera el temps i les circumstàncies. Val a dir que, en el cas que ens ocupa, es tracta de la contribució que fa un contertulià a un auditori reduït i privat, caracteritzat per la cortesia i la confidencialitat de les intervencions. Els efectes involuntaris de la comunicació són deguts probablement a tres confusions:

a) L'escriptura no és oralitat. El malentès de Xavi Boix —o qui sap si el risc que a consciència assumeix— rau en la confiança que la seva intervenció té la validesa d'un comentari oral. Això significa que les paraules que es diuen en un cercle informal poden ser enteses a través del matís de les circumstàncies, fruit d'una espontaneïtat que exagera («feixisme») per resultar més interessant o per obtenir més atenció. Però la comunicació és escrita i té un efecte més durable i un sentit en si mateix.

b) La mort de l'autor. A banda de la voluntat de guardar el seu missatge per a l'auditori del fòrum, el pensament que expressa l'autor té una intenció combativa, la qual pot ser esbombada per algun receptor, sigui com a comentari que fa el lector o bé literalment, que és el que va succeir. Un cop comunicat un missatge, l'autor deixa de tenir-ne el control de la seva interpretació i divulgació.

c) L'eloqüència del missatge. El missatge té uns trets retòrics apreciables, per l'estil oral que aconsegueix («i us preguntareu per què; doncs perquè...»), la vinculació personal amb què s'inicia («estic allucinat, no m'ho puc creure»), la clara exposició de fets i antecedents, i la solemnitat de la conclusió («dir clarament que la directiva d'aquesta entitat representa aquesta part de la societat que [...] jo anomenaria directament FEIXISTA»). Aquesta eloqüència afavoreix la divulgació i la credibilitat del missatge, però també fixa documentalment un judici taxatiu i acusatori, que es refereix a un comportament «intolerant» i «feixista».

L'autonomia dels missatges enregistrats és gran i els efectes poden resultar imprevisibles. Una consideració similar es feia l'editorial d'un diari

britànic sobre els *e-mails* arran del cas David Kelly.¹⁵ La investigació judicial sobre la mort de D. Kelly, assessor del Ministeri de Defensa, l'estiu de 2003, va comportar l'accés i la divulgació pública dels correus electrònics d'alts càrrecs governamentals. El diari reflexionava sobre la ironia de la privacitat i el secret en les comunicacions, que es pot capgirar sobtadament per raons de rang superior. I aventurava en l'editorial que aquest cas podria fer més cauts els polítics en els seus missatges electrònics.

Però tres anys abans ja havien arribat a aquesta conclusió algunes de les persones afectades per la publicació de la carta «També a Sant Cugat hi ha feixisme cultural»: l'autor, l'espontani agent de premsa, que pesarós es va presentar i disculpar, i els mitjans de comunicació local. Però la història ens ofereix lliçons molt més antigues. Dos mil cinc-cents anys abans uns intel·lectuals i experts oradors, que coneixem amb el nom de sofistes, van establir uns principis per parlar de manera bella i persuasiva, sense perjudicar-se. Es tracta dels principis de l'eloqüència que ensenya la retòrica, que són la prudència, la veracitat i la benevolència. Aquests tres principis promouen una ètica discursiva que beneficia la llibertat d'expressió i el consens dels interlocutors. Una nova i curosa redacció de la carta, a la llum de la vella ètica discursiva, permet aconseguir que el seu contingut pugui ser públic i alhora legalment i èticament irreprotxable. Vet aquí una paradoxa que els rêtors grecs van resoldre amb brillantor i que va suposar la clau de volta d'un model social de tall democràtic.

Tornant al nostre temps i al missatge electrònic divulgat involuntàriament, el seu desenllaç va lligat al desenllaç del conflicte entre l'entitat de La Unió i el grup Fila Zero. La mediació que van fer el moderador del fòrum, Joan Gaya, i autoritats municipals, és de creure que amb la millor persuasió retòrica, va menar ja a la tardor a un acord entre les parts, la retirada de la demanda penal i l'elogi públic que va fer de Fila Zero el president de La Unió Santcugatena.

7. DINAMISME DEL FÒRUM I ÈTICA DISCURSIVA

Les discussions metadiscursives referides a les bones maneres poden ser vistes de dues maneres. Una, la més neguitosa, és la que hi veu la prova de la vulnerabilitat del llibre d'estil i dels conflictes a què aboca. L'altra, per contra, considera que les dites discussions són l'índex de la riquesa de

15. Editorial reproduïda en versió castellana a *El País* (31 agost 2003) dins la secció «Revista de premsa».

la comunicació i la importància que assoleixen uns debats que s'endeguen de manera informal i espontània per tal de definir i negociar els comportaments discursius. Aquestes contribucions discursives són profitoses per a la comunitat virtual i resulten particularment il·lustratives per als investigadors de la comunicació.

Les converses que hem observat i comentat s'han produït en un fòrum els membres del qual mantenen un doble vincle, el virtual i el presencial. El virtual es produeix en els contactes telemàtics del fòrum Sant Cugat. I el vincle presencial o material té múltiples facetes al món local, per relacions de veïnatge, a les entitats i als mitjans de comunicació tradicionals. Hi ha en molts casos un coneixement entre els interlocutors i una interacció directa entre ells, que prové d'un vincle interpersonal. Això significa que la seva comunicació es desenvolupa per un canal doble, el virtual i el local. L'estudi en context de l'activitat d'un fòrum com el Sant Cugat té una riquesa i un interès considerables. És obvi que hi ha fets i esdeveniments materials que són causa o condició de les intervencions en el canal virtual i que, sense la seva consideració, no es poden entendre bé les contribucions al fòrum. L'estudi en context és fonamental.

Aquí hem reflectit els aspectes metadiscursius de la comunicació al fòrum de discussió. L'observació d'aquests aspectes en diversos missatges ens permet confirmar el dinamisme de la comunicació, que incideix en la representació i la negociació de les bones maneres. La disposició d'un codi escrit sobre l'ètica lingüística és primordial. Tanmateix, aquesta base legal necessita del record o la relectura i la interpretació quan es plantegen situacions delicades i conflictives. És per això que parlem del dinamisme comunicatiu, no tant pels intercanvis que es produeixen —que també hi compten—, com pel debat sobre la qualitat ètica dels comportaments discursius. I en aquest debat apareixen qüestions de correcció formal —la *puritas* llatina—, mesura en els torns de paraula —extensió dels missatges i freqüència d'intervencions—, rellevància dels temes i moderació en el to que s'adopta, en especial quan es fa una exposició o una rèplica combatives.¹⁶

16. Una qüestió metadiscursiva que no hem recollit aquí per raons d'espai és la del silenci d'alguns contertulians. Els participants coneixen, per informacions del vincle local o personal, quines són les persones inscrites al fòrum. Aquesta informació no figura enlloc, però. Hi ha periodistes i polítics locals. Doncs bé, en ocasions alguns contertulians inciten o retreuen de manera genèrica els polítics perquè trenquin el seu silenci. Com que el funcionament del fòrum és discret, no es fa públic el nom de les persones que s'inscriuen o es donen de baixa, llevat que els interessats vulguin informar-ne; només té aquesta informació el moderador o *webmaster*. Això impedeix els participants saber exactament quina és l'audiència silenciosa. En conseqüència, les seves crides a la participació es fan a les palpentres.

Mitjançant aquestes pràctiques discursives, adreçades a parlar reflexivament i críticament del discurs propi com a producte, els corresponents del fòrum milloren les condicions immediates de comunicació. Però també assoleixen un marc més abstracte, especialment valuós per eixamplar el seu capital lingüístic. És un marc que relaciona uns comportaments individuals amb les representacions collectives sobre la comunicació reeixida. Això atorga als participants perícia en l'ús del registre informal-estàndard, la modalitat de l'entrevista social, la pertinència dels assumptes i el do de l'oportunitat en les seves intervencions.

Finalment, hem de reconèixer que el fet que els fruits discursius siguin tan estimables és degut en bona part a la manera com s'obtenen. I com s'obtenen? A diferència de la nostra exposició, que empra conceptes i recursos acadèmics, els participants dels fòrums de discussió apleguen un nou capital discursiu tot defugint tecnicismes legals i formalitats enutjoses, perquè apliquen admirablement el sentit comú i uns arguments col·loquials. Dit d'una altra manera, el mèrit de les seves deliberacions rau en el resultat, que és el domini de la cortesia, però també en la manera planera i cordial de fer-ho, perquè no cauen en les servituds de la cort i els seus legalismes i formalismes. La cortesia és un capteniment en la parla i en les maneres que procedeix de les pautes de la cort. El palau és aquest lloc àulic i de poder on s'exhibeixen les fineses del registre diplomàtic i administratiu. La cortesia permet tractar polidament les tasques i les relacions de palau i el seu origen documentat es remunta a la civilització egípcia. Però tradicionalment s'aplica a totes les manifestacions de la comunicació. I en aquest article hem analitzat aspectes de la comunicació telemàtica en els fòrums de discussió referits a l'estil i el registre, els usos i les relacions interpersonals, i les converses sobre la quantitat, qualitat i pertinència dels missatges.

8. BIBLIOGRAFIA

- BAÑÓN, Antonio (2002). «El lenguaje e Internet, de David Crystal». *Tonos Digital*, núm. 5 (abril 2003) (<www.tonosdigital.com>).
- BRIGGS, Asa; BURKE, Peter (2002). *De Gutenberg a Internet*. Madrid, Tau-rus.
- CRYSTAL, David (2002). *El lenguaje e Internet*. Madrid: Cambridge University Press.
- EDO, Concha (2002). *Del papel a la pantalla. La prensa en Internet*. Sevilla: Comunicación Social Ediciones.
- FLICHY, Patrice (2003). *Lo imaginario de Internet*. Madrid: Tecnos.

- GARRIDO MEDINA, Joaquín (1997): *Estilo y texto en la lengua*, Madrid, Gre-dos.
- GOODSON, IVOR; MICHEL, Knobel (2002): *Cyber spaces/social spaces. Culture clash in computerized classrooms*, Nova York, Palsgrave.
- GRICE, H. P. (1975): «Logic and conversation», dins P. COLE i J. L. MOR-GAN (ed.), *Syntax and semantics*, Nova York, Academic Press, pàg. 41-58.
- LABORDA, Xavier (2003): «Estilo y cortesía en el correo electrónico», *Tonos Digital*, núm. 6, setembre de 2003. (<www.tonosdigital.com>)
- (2003): «Comunicación verbal: humor y creatividad», dins Mireia BAS-SOLS (coord.), *Expresión-comunicación y lenguajes en la práctica educa-tiva*, Barcelona, Octaedro, 2003, pàg. 111-130.
- LLENGUA I ÚS, núm. 26, primer quadrimestre, 2003, monogràfic sobre la societat de la informació a Catalunya.
- MAYANS, Joan (2002): *Género chat. O cómo la etnografía puso un pie en el ciberespacio*, Barcelona, Gedisa.
- NOBLIA, Valentina (2001): «Más allá de la *netiquette*. La negociación de la cortesía y del español de los *chats*», *Oralia*, núm. 4, pàg. 149-175.
- PONS, Clàudia (2002): «Els xats: la ludollengua de la llengua», *Interlingüís-tica 13*, Alacant, Asociación de Jóvenes Lingüistas, vol. 3, pàg. 273-281.
- SUNSTEIN, Cass (2001): *República.com*, Barcelona, Paidós, 2003.
- VIDAL BENEYTO, José (dir.) (2002): *La ventana global. Ciberespacio, esfera pública mundial y universo mediático*, Madrid, Taurus.
- ZAPATA, Miguel (2002): «Las buenas maneras en Internet», *Tonos Digital*, núm. 5, abril de 2003 (<www.tonosdigital.com>).

—abstract / resumen—

VIRTUAL FORA, LINGUISTIC ETHICS
AND LEGAL ASPECTS

Xavier LABORDA

With the development of the Inter-net, four new communicative situations have appeared: e-mail, Web pages, net-worked games and group discussions. Each of these is distinguished by some specific characteristics stemming from the interaction of technology and the

FOROS VIRTUALES, ÉTICA LINGÜÍSTICA
Y ASPECTOS LEGALES

Xavier LABORDA

Con el desarrollo de Internet han aparecido cuatro nuevas situaciones co-municativas, que son el correo electrón-ico, la página web, el juego en red y la discusión de grupo. Cada una de ellas se caracteriza por unos rasgos peculia-res debido a la interacción de la tecno-

discursive genres of conversation and interview. Group discussions offer the formats of chat rooms or conversation channels, for instantaneous or synchronous communication, and discussion forums or distribution lists, for asynchronous communication.

This article introduces the Internet-related communicative situations mentioned above. Later, it analyzes the style and discursive characteristics of group discussion formats. Chat rooms produce typed-in, oral language, which manifests childlike, creative, groundbreaking characteristics, while discussion forums adopt a hybrid standard-informal register. Consideration is also given to the mediating or moderating aspects of the virtual forums. Chat rooms require an automatic regulation mechanism, or *bot*, to control the quality and the tone of the contributions. In the discussion group, on the other hand, there is personal regulation, entrusted to the forum moderator or webmaster, who establishes a code of behavior, supervises compliance with the code, mediates in the discussions regarding proper manners, authorizes the subscriptions and maintains the personal data of the participants while at the same time respecting their confidentiality. At the same time, forum participants are subject to specific regulation—discussed briefly—in their capacity as users of e-mail, which is their individual means of connection with the forum.

In the practical part of the article, various samples of messages from a city-wide, social forum, the Foro Sant Cugat (<forum@stcugat.net>) are reproduced and discussed. These messages deal with good manners or *neti-*

logía y los géneros discursivos de la conversación y la entrevista. La discusión de grupo presenta las modalidades del chat o canal de charla, para la comunicación instantánea o síncrona, y el foro de discusión o lista de distribución, para la comunicación asíncrona.

En el artículo se presentan las mencionadas situaciones comunicativas de Internet. Y se analizan, a continuación, el estilo y los rasgos discursivos de las modalidades de la discusión de grupo. En el chat se produce una lengua oral tecleada, que manifiesta rasgos infantiles, creativos y transgresores, mientras que en el foro de discusión se adopta un registro híbrido estándar-informal. También se consideran los aspectos arbitrales o de moderación de los foros virtuales. El chat requiere un mecanismo de regulación automática o *bot*, para el control de la cantidad y el tono de las aportaciones. En el foro de discusión, a su vez, hay una regulación personal, a cargo del moderador o *webmaster*, que establece un código de comportamiento, supervisa su cumplimiento, media en las discusiones sobre las buenas maneras, autoriza las subscripciones y custodia confidencialmente los datos personales de los participantes. A la vez, los contertulios están sujetos a una regulación particular—someramente comentada—, en tanto que usuarios del correo electrónico, que es su medio de conexión individual con el foro.

En la parte práctica del artículo se recogen y comentan varias muestras de mensajes de un foro de ámbito municipal y carácter social, el Foro Sant Cugat (<forum@stcugat.net>). Estos mensajes tratan sobre las buenas maneras o *netiquette* y las polémicas que al respec-

quette and the controversies that arise in that regard. One of these messages refers to formal offenses, i.e., those having to do with length or propriety of expression. Another group contains contributions that are critical of the content chosen or the way in which the content is presented. And a third section presents the case of a violation of the forum's privacy and its freedom of discourse. This came about when a message was sent to the press without its author's knowledge. The publication of the text, which had a combative tone to it, led the person alluded to sue for libel.

Metadiscursive discussions are proof of the communicative dynamism of the virtual forums. In addition to the substantive messages, deliberations on good manners allow a language ethic to be represented and agreed upon. This ethic or behavioral code regulates the amount, the quality and the relevancy of the contributions of the forum participants.

to se producen. Un grupo de estas intervenciones se refiere a infracciones formales, es decir, de cantidad o de corrección en la expresión. Otro grupo contiene contribuciones críticas con los contenidos escogidos o la manera como se plantean. Y una tercera sección presenta el caso de una infracción de la privacidad del foro y de la benevolencia discursiva. El hecho se produjo por el envío de un mensaje a la prensa sin el conocimiento de su autor. La publicación del escrito, que tenía un tono combativo, provocó que una persona aludida presentara una querrela por injurias.

Los debates metadiscursivos son una prueba del dinamismo comunicativo de los foros virtuales. Además de las intervenciones materiales, las deliberaciones sobre las buenas maneras permiten representar y acordar una ética lingüística. Esta ética o código de comportamiento regula la cantidad, la calidad y la pertinencia de las contribuciones de los contertulios.